OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

HE 213/2026 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sivistysvaliokunnan vastinekuuleminen 3.11.2026
Hallitussihteeri Maria Soininen

Oppivelvollisuuden suorittaminen nuorten työpajatoiminnassa 1/3

- Ehdotetulla oppivelvollisuuslain 4 §:n 5 momentin säännöksellä on haluttu selkeyttää nykytilaa korostamalla sitä, mikä jo tällä hetkellä on mahdollista. Oppivelvollisuuslakia ja koulutusta koskevaa erityislainsäädäntöä tulee katsoa yhdessä.
- Oppivelvolliset voivat osallistua nuorten työpajatoimintaan ainoastaan silloin, kun heillä on koulutuspaikka. Nuorten työpajatoimintaan osallistuminen on mahdollista oppivelvolliselle, kun asiasta on sovittu koulutuksen järjestäjän, oppivelvollisen ja työpajan kesken.

Oppivelvollisuuden suorittaminen nuorten työpajatoiminnassa 2/3

- Nuorten työpajatoimintaa koskevalla oppivelvollisuuslain 5 §:n 4 momentilla on vastattu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen oppivelvollisuuden suorittamisen mahdollistamisesta työpajatoiminnassa.
- Muutosehdotuksessa on rajattu tarkasti se, missä tilanteissa oppivelvollinen voisi suorittaa oppivelvollisuuttaan nuorten työpajatoiminnassa.
- Oppivelvollisuuden suorittaminen nuorten työpajalla olisi tukea antava mahdollisuus siirtymävaiheessa, kun oppivelvollinen olisi vailla opiskelupaikkaa. Tällöin asuinkunta voisi ohjata nuoren tilapäisesti nuorten työpajatoimintaan.

Oppivelvollisuuden suorittaminen nuorten työpajatoiminnassa 3/3

- Oppivelvollisuutta suoritetaan pääsääntöisesti koulutuksessa.
- Kun oppivelvollinen on koulutuksessa, hän on myös oikeutettu niihin opintososiaalisiin etuihin, joista lainsäädännössä tarkemmin säädetään.
- Muutos toteutetaan nykyisten määrärahojen puitteissa:
  - Oppivelvollisuuslain 4 §:n 5 mom.: Kustannukset katetaan koulutuksen järjestäjän saamasta valtionosuusrahoituksesta.
  - Oppivelvollisuuslain 5 §:n 4 mom.: Nuorisolain 21 §:n mukainen valtionavustus

Oikeus majoitus- ja matkakorvauksiin 1/2

- Hallinto-oikeuksien ratkaisut ovat jo aiheuttaneet sen muutoksen, että opiskelijalla on oikeus hakeutua kauemmas opiskelemaan ja saada majoitus- ja matkakorvauksia.
- Muutoksella pikemminkin selkeytettäisiin säännöstä suhteessa ratkaisukäytäntöön kuin oleellisesti edelleen laajennettaisiin oikeutta majoitus- ja matkakorvauksiin.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on arvioinut, että kyse ei ole merkittävistä lisäkustannuksista koulutuksen järjestäjille.

Oikeus majoitus- ja matkakorvauksiin 2/2

- Koulutuksen järjestäjien tehtävä matka- ja majoituskorvausten korvaamisen osalta ei laajene, vaan ainoastaan se peruste muuttuu, jonka täyttyessä matka- ja majoituskorvauksia korvataan.
- Oppivelvollisille maksettavien matka- ja majoituskorvausten määrää seurataan osana opetus- ja kulttuuriministeriön virkatyötä. Matka- ja majoituskorvaukset myönnetään hakemusten perusteella ja ajantasainen tilannekuva on tältä osin olemassa.
- Matka- ja majoituskorvausten laajennus ei koske lukio-opintoja, vaan ainoastaan ammatillisen koulutuksen opintoja.
- Muutosehdotus parantaisi sekä suomen- että ruotsinkielisten oikeuksia osallistua yhdenvertaisesti haluamaansa koulutukseen.

Muutokset tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momenttiin

- Koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa *kaikkia* tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisia osia tarvittaessa yhteistyössä 7 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa.
- On keskeistä, että opiskelijalla tulee olla mahdollisuus korottaa perusopetuksen arvosanoja tai suorittaa lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen opintoja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen aikana.
- Käytännössä opiskelija ei ole esim. saanut korottaa perusopetuksen arvosanoja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen aikana.

Oppivelvollisten ensisijaisuus yhteishaussa 1/4

- Ehdotetun muutoksen taustana on oppivelvollisten aseman turvaaminen. Oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta on laadittu sen vuoksi, että voidaan varmistaa jokaiselle perusopetuksen päättäneelle koulutuspaikka.
- Ehdotettu muutos vähentäisi osoitettavien oppivelvollisten määrää ja auttaisi koulutuksen järjestäjiä ennakoimaan koulutuspaikkojen tarvetta.
- Opiskelijaksi ottaminen tehdään päättötodistuksen keskiarvon ja ensisijaisten hakukohteiden perusteella. Koulumenestys on kaikissa hakumenettelyissä keskeinen valintakriteeri. Koulutusta koskevien lakien mukaan hakijoita on lähtökohtaisesti kohdeltava yhdenvertaisesti.
- Kaikki hakijat eivät pääse ensisijaisesti siihen koulutukseen, johon haluavat. Tämä koskee sekä oppivelvollisia että ei-oppivelvollisia hakijoita.

Oppivelvollisten ensisijaisuus yhteishaussa 2/4

- Kaikilla 18 vuotta täyttäneillä, vailla toisen asteen tutkintoa olevilla hakijoilla on edelleen mahdollisuus hakea yhteishaussa.
- Yhteishaussa jää myös paljon paikkoja täyttämättä. Tuoreiden yhteishakua koskevien tilastotietojen mukaan koulutuksissa on merkittävästi enemmän aloituspaikkoja kuin on koulutukseen hyväksyttyjä tai koulutuspaikan vastaanottaneita henkilöitä.
- Esitysluonnoksesta saadun lausuntopalautteen perusteella oppivelvollisten ensisijaisuutta koskevaa sääntelyä rajattiin siten, että se koskee ainoastaan yhteishakua, ei jatkuvaa hakua. Jatkuvassa haussa oppivelvollisia hakijoita ei asetettaisi ensisijalle. Tämä turvaisi muiden kuin oppivelvollisten hakijoiden asemaa.

Oppivelvollisten ensisijaisuus yhteishaussa 3/4

- Enemmistö toisen asteen koulutuksen aloittavista opiskelijoista valitaan koulutukseen jatkuvan haun kautta.
- Yhteishaku on edelleen hyvä hakeutumisen väylä, jatkuvalla haulla täydennettynä kaikille vailla toisen asteen tutkintoa oleville.
- Haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden osalta tärkeä on myös harkinnanvarainen haku eli koulutuksenjärjestäjän harkintaan perustuva valinta:
    - Ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi ottaa enintään 30 prosenttia kuhunkin hakukohteeseen otettavista opiskelijoista opiskelijan saamasta valintapistemäärästä riippumatta opiskelijan henkilöön liittyvien syiden perusteella. Edellä mainittuja opiskelijan henkilöön liittyviä syitä ovat oppimisvaikeudet, sosiaaliset syyt, koulutodistusten puuttuminen tai todistusten vertailuvaikeudet sekä tutkinnon suorittamiseen riittämätön tutkintokielen kielitaito.

Oppivelvollisten ensisijaisuus yhteishaussa 4/4

- Aikuisten perusopetuksen opettajat ja opinto-ohjaajat voivat neuvoa hakijaa toisen asteen koulutukseen hakeutumiseen liittyvissä kysymyksissä. Sen jälkeen hakijat voivat kääntyä työ- ja elinkeinoministeriön alaisten Ohjaamoiden puoleen.
- Myös Opintopolku- ja Osaamispolku-järjestelmät tukevat hakijaa oman koulutuspolun suunnittelussa.
- Oppivelvollisuus määrittyy oppivelvollisuuslain (2 §) perusteella. Opetushallituksen tehtävänä on mahdollistaa oppivelvollisuuslaissa säädetyn määrittelyn mukainen oppivelvollisten asemoituminen ensisijaisiksi valittaviksi yhteishaussa käytettävässä järjestelmässä.
- Hakijan oppivelvollisuus ja ensisijaisuus määräytyisivät opiskelijaksi ottamisen hetken mukaisesti.

Oppimisen tukea koskeva sääntely

- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus on jo itsessään kokonaisuudessaan ohjaava koulutus, joten tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa ei ole tarvetta säätää erikseen oppimisen tuesta.
- OAJ:n esittämällä ehdotuksella voisi olla myös kustannusvaikutuksia, joita ei ole arvioitu esityksen valmistelun yhteydessä.

Kiitos!